

GIÁ TRỊ TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ CÔNG TÁC XÂY DỰNG ĐẢNG VÀ SỰ VẬN DỤNG CỦA ĐẢNG TA TRONG BỐI CẢNH HIỆN NAY

LÂM QUỐC TUẤN* - ĐÌNH QUANG THÀNH**

Trong suốt cuộc đời hoạt động cách mạng của mình, Chủ tịch Hồ Chí Minh thường xuyên chăm lo xây dựng Đảng Cộng sản Việt Nam trong sạch, vững mạnh. Tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng Đảng là sự vận dụng, phát triển sáng tạo chủ nghĩa Mác - Lê-nin về xây dựng đảng kiểu mới của giai cấp công nhân vào điều kiện cụ thể của cách mạng Việt Nam; chứa đựng những giá trị sâu sắc, bền vững, tiếp tục định hướng cho công tác xây dựng Đảng hiện nay.

15 năm sau khi ra đời, Đảng Cộng sản Việt Nam đã lãnh đạo nhân dân ta tiến hành cuộc Cách mạng Tháng Tám năm 1945 thành công. Từ đây, Đảng ta trở thành đảng cầm quyền duy nhất lãnh đạo Nhà nước và xã hội. Tuy nhiên, trong nội bộ của Đảng đã bắt đầu xuất hiện một số cán bộ, đảng viên có biểu hiện quan liêu, hủ hóa, tham ô, lãng phí,... đặc biệt là xuất hiện những “quan cách mạng” sa vào chủ nghĩa cá nhân. Trước tình hình đó, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã kịp thời đề ra nhiều chủ trương, biện pháp quan trọng nhằm góp phần chấn chỉnh những biểu hiện trên của cán bộ, đảng viên. Một tháng sau ngày đọc bản “Tuyên ngôn độc lập”, Người đã viết thư gửi các đồng chí tỉnh Nghệ An ngày 17-9-1945; trong đó đã chỉ rõ những khuyết điểm của cán bộ, đảng viên và

chính quyền ở các địa phương, cũng như vạch rõ phương hướng để khắc phục những khuyết điểm đó. Ngày 17-10-1945, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp tục gửi thư cho ủy ban nhân dân các kỳ, tỉnh, huyện và làng, chỉ ra sáu lỗi lầm rất nặng nề của cán bộ cần sửa chữa là: trái phép, cậy thế, hủ hóa, tư túng, chia rẽ, kiêu ngạo. Ngày 18-1-1949, nói chuyện tại buổi bế mạc Hội nghị cán bộ của Đảng lần thứ sáu, Người khẳng định, cần phải “Chấn chỉnh bộ máy chính quyền từ dưới lên trên”, “Chỉnh đốn các đoàn thể quần chúng” và “Muốn làm được những việc trên, trước hết phải chấn đốn nội bộ Đảng”⁽¹⁾.

* PGS, TS, Viện trưởng Viện Xây dựng Đảng, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

** TS, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

(1) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2011, t. 6, tr. 15

Tháng 10-1947, với bút danh X.Y.Z., Chủ tịch Hồ Chí Minh đã viết tác phẩm “*Sửa đổi lối làm việc*” để tăng cường xây dựng Đảng, làm trong sạch bộ máy nhà nước. Nội dung trong cuốn sách hướng tới bồi đắp cho cán bộ, đảng viên bản lĩnh chính trị, niềm tin; rèn luyện phẩm chất đạo đức cách mạng; nâng cao tinh thần đấu tranh chống chủ nghĩa cá nhân và những “căn bệnh” phát sinh từ chủ nghĩa cá nhân; rèn luyện phương pháp lãnh đạo gần dân, trọng dân, thương dân, hết lòng, hết sức vì hạnh phúc của nhân dân, phấn đấu trở thành người chiến sĩ cách mạng chân chính. Trước lúc đi xa, trong *Di chúc*, Chủ tịch Hồ Chí Minh căn dặn Đảng ta: “Ngay sau khi cuộc chống Mỹ, cứu nước của nhân dân ta đã hoàn toàn thắng lợi,... việc cần phải làm trước tiên là *chỉnh đốn lại Đảng*”⁽²⁾.

Tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng Đảng chứa đựng những nội dung rất quan trọng, mang giá trị định hướng sâu sắc, có tác động sâu rộng và sức lan tỏa to lớn, để lại nhiều bài học quý báu đối với công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng hiện nay, cụ thể là:

Thứ nhất, xây dựng, chỉnh đốn Đảng là việc làm thường xuyên, liên tục của Đảng.

Sự lãnh đạo của Đảng là tất yếu và có ý nghĩa quyết định đối với thắng lợi của cách mạng Việt Nam. Vai trò lãnh đạo của Đảng, yêu cầu của nhiệm vụ cách mạng đối với Đảng đặt ra yêu cầu phải xây dựng Đảng, vừa để bảo đảm giữ vững vai trò lãnh đạo, vừa giúp cho việc thực hiện vai trò đó một cách hiệu quả nhất.

Chủ tịch Hồ Chí Minh nhận thấy, cách mạng luôn chuyển biến theo hướng đặt ra yêu cầu và nội dung ngày càng cao, nhiệm vụ

ngày càng nặng nề, phức tạp; vì thế, cần xây dựng Đảng để Đảng không bị tụt hậu trước những chuyển biến đó. Thực tiễn đấu tranh cách mạng cho thấy, khi Đảng ta không giữ được bản chất cách mạng của mình, không thật sự vững vàng về chính trị, tư tưởng và tổ chức; không trong sạch về đạo đức, không được quần chúng nhân dân ủng hộ, thì không thể đứng vững và không đủ sức lãnh đạo đưa đất nước đi lên. Chính vì vậy, công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng là một nội dung quan trọng, là nhiệm vụ thường xuyên của Đảng ta. Đặc biệt, trong những bước ngoặt của cách mạng, việc tự chỉnh đốn, tự đổi mới của Đảng là nhiệm vụ then chốt, có ý nghĩa sống còn đối với Đảng và chế độ. Xây dựng, chỉnh đốn Đảng là nhu cầu tự hoàn thiện của Đảng, là nhiệm vụ của đội ngũ cán bộ, đảng viên. Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ rõ: “*Vì sao phải chỉnh đốn? Vì cán bộ ta lập trường chưa vững chắc, tư tưởng chưa thông suốt. Do đó mà mắc nhiều khuyết điểm như: Chưa hiểu rõ đường lối cách mạng dân tộc - dân chủ; chưa nắm được vững chính sách trường kỳ kháng chiến, tự lực cánh sinh. Chưa phân biệt rõ ràng ai là thù, ai là bạn (trên thế giới, trong nước và trong bản thân mình). Vì vậy mà mắc nhiều bệnh. Chủ nghĩa cá nhân, đặt lợi ích riêng của mình, của gia đình mình lên trên, lên trước lợi ích chung của dân tộc. Đó là bệnh chính, bệnh mẹ, do đó mà sinh ra nhiều chứng bệnh khác, như: Tự tư tự lợi, sợ khó, sợ khổ; Không yên tâm công tác. Ham địa vị danh tiếng; Lãng phí, tham ô. Quan liêu, mệnh lệnh,...*”⁽³⁾.

(2) Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd*, t. 15, tr. 616

(3) Hồ Chí Minh: *Sđd*, t. 8, tr. 156

Thứ hai, xây dựng, chỉnh đốn Đảng phải được tiến hành đồng bộ, là trách nhiệm của cả hệ thống chính trị.

Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, xây dựng, chỉnh đốn Đảng cần phải được tiến hành đồng bộ trên cả bốn mặt: Chính trị, tư tưởng, tổ chức và đạo đức. Bốn nội dung đó có mối quan hệ mật thiết, gắn bó; trong đó, xây dựng Đảng về đạo đức đóng vai trò là nền tảng. Trong tư tưởng Hồ Chí Minh, nội dung xây dựng Đảng về đạo đức phải mang tính toàn diện, thể hiện trong tất cả hoạt động trên các mặt công tác của Đảng; đồng thời, đạo đức của Đảng được thể hiện cụ thể, chân thực, rõ nét qua phẩm chất đạo đức của mỗi cán bộ, đảng viên. Do vậy, xây dựng Đảng về đạo đức trước hết là xây dựng chuẩn mực đạo đức cách mạng cho cán bộ, đảng viên, cho tổ chức đảng. Đối với cán bộ, đảng viên, những chuẩn mực cần đạt được là tuyệt đối trung với nước, hiếu với dân, kiên định lý tưởng của Đảng, là “cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư”; giàu tinh thần nhân ái, yêu thương con người, có tinh thần quốc tế vô sản trong sáng, có bản lĩnh chống lại chủ nghĩa cá nhân,...

Chủ tịch Hồ Chí Minh còn khẳng định, để công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng mang lại hiệu quả, thì cần phát huy tốt vai trò của cả hệ thống chính trị, nhất là phát huy vai trò của Nhà nước, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội. Muốn vậy, Đảng phải thường xuyên làm tốt công tác giáo dục chính trị, tư tưởng, nâng cao nhận thức cho cán bộ, đảng viên; tăng cường tuyên truyền, vận động nhân dân tham gia xây dựng, chỉnh đốn Đảng. Người chỉ rõ: “Giữ chặt mối liên hệ với dân

chúng và luôn luôn lắng tai nghe ý kiến của dân chúng, đó là nền tảng lực lượng của Đảng và nhờ đó mà Đảng thắng lợi. Vì vậy, cách xa dân chúng, không liên hệ chặt chẽ với dân chúng, cũng như đứng lơ lửng giữa trời, nhất định thất bại”⁽⁴⁾.

Thứ ba, xây dựng, chỉnh đốn Đảng phải được tiến hành chặt chẽ theo các nguyên tắc xây dựng Đảng kiểu mới của chủ nghĩa Mác - Lê-nin.

Để Đảng Cộng sản Việt Nam trở thành một tổ chức chặt chẽ, thống nhất và mạnh mẽ, một đảng mác-xít chân chính, thì Đảng phải được xây dựng theo những nguyên tắc đảng kiểu mới của giai cấp công nhân. Chủ tịch Hồ Chí Minh không chỉ thấm nhuần và vận dụng sáng tạo nguyên tắc tập trung dân chủ trong tổ chức và xây dựng một đảng kiểu mới của chủ nghĩa Mác - Lê-nin, mà Người còn bổ sung, phát triển, làm sáng tỏ bản chất của các thành tố trong nguyên tắc và mối quan hệ biện chứng của chúng vào thực tiễn xây dựng Đảng ở Việt Nam. Trong tư tưởng Hồ Chí Minh, Đảng Cộng sản Việt Nam được tổ chức chặt chẽ theo năm nguyên tắc cơ bản: 1- Nguyên tắc tập trung dân chủ; 2- Nguyên tắc tập thể lãnh đạo, cá nhân phụ trách; 3- Nguyên tắc tự phê bình và phê bình; 4- Nguyên tắc kỷ luật nghiêm minh và tự giác; 5- Nguyên tắc đoàn kết, thống nhất trong Đảng. Trong đó, Chủ tịch Hồ Chí Minh coi tập trung dân chủ là nguyên tắc tổ chức sinh hoạt đảng. Người giải thích: “Đảng tổ chức theo nguyên tắc *dân chủ tập trung*. Nghĩa là: có Đảng chương thống nhất, kỷ luật thống nhất, cơ

(4) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Sđd, t. 5, tr. 326

quan lãnh đạo thống nhất. Cá nhân phải phục tùng đoàn thể, số ít phải phục tùng số nhiều, cấp dưới phải phục tùng cấp trên, địa phương phải phục tùng Trung ương⁽⁵⁾. Nguyên tắc này bảo đảm cho mục tiêu quan trọng là Đảng tuy nhiều người, nhưng khi tiến đánh thì chỉ như một người. Trong quan niệm của Chủ tịch Hồ Chí Minh, tập trung và dân chủ không đối lập nhau, mà có sự gắn bó mật thiết với nhau. Người chỉ ra rằng, tập trung trên nền tảng dân chủ và dân chủ dưới sự chỉ đạo tập trung, nếu không có tập trung thì *dân chủ* sẽ đi đến vô tổ chức, nếu không có dân chủ thì *tập trung* sẽ dẫn đến độc đoán, chuyên quyền.

Đặc biệt là, theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, tự phê bình và phê bình là *thang thuốc hay nhất*, là quy luật phát triển của Đảng. Để tự phê bình và phê bình trong Đảng thực sự có hiệu quả, Chủ tịch Hồ Chí Minh nhấn mạnh, phải tiến hành thường xuyên, nghiêm chỉnh như việc rửa mặt mỗi ngày; phải xuất phát từ tình đồng chí thương yêu, giúp đỡ lẫn nhau, có lý, có tình, không phải để xoi mói, nói xấu nhau, đập cho toi bời; phải phê bình việc, chứ không phê bình người; phải bảo đảm dân chủ, từ dưới lên và từ trên xuống. Người đặc biệt coi trọng vai trò nêu gương của những cán bộ, đảng viên giữ cương vị lãnh đạo, quản lý, theo tinh thần “một tấm gương sáng còn có giá trị hơn một trăm bài diễn văn tuyên truyền⁽⁶⁾”. Tiến hành tự phê bình và phê bình phải nhằm đến mục tiêu đoàn kết hơn, đoàn kết trên cơ sở mới; không chỉ *đúng*, mà còn phải *khéo*.

Thứ tư, Đảng ta kế thừa và vận dụng giá trị tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng Đảng trong quá trình hơn 35 năm đổi mới.

Thẩm nhuần tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh về xây dựng Đảng, hơn 92 năm qua, kể từ khi Đảng ta ra đời cho đến nay, Đảng Cộng sản Việt Nam luôn chăm lo công tác xây dựng Đảng; qua đó, giữ vững vị trí, vai trò của mình, lãnh đạo nhân dân vượt qua muôn vàn khó khăn thử thách, giành được nhiều thành tựu to lớn, có ý nghĩa lịch sử. Sự lãnh đạo của Đảng là nhân tố quyết định thắng lợi trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa. Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả đạt được trong những năm qua, Đảng ta đang đứng trước nhiều cơ hội và thách thức mới đan xen nhau. Do đó, đề nâng cao vị trí, vai trò của Đảng, từ Đại hội VI của Đảng đến nay, Ban Chấp hành Trung ương Đảng đã ban hành 9 nghị quyết, Bộ Chính trị đã ban hành 6 nghị quyết chuyên đề về xây dựng Đảng. Nghị quyết số 12-NQ/TW, ngày 16-1-2012, của Hội nghị Trung ương 4 khóa XI, “Một số vấn đề cấp bách về xây dựng Đảng hiện nay” chỉ rõ, một bộ phận cán bộ, đảng viên suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức lối sống, với những biểu hiện khác nhau về sự phai nhạt lý tưởng, sa vào chủ nghĩa cá nhân ích kỷ, cơ hội, thực dụng, chạy theo danh lợi tiền tài, kèn cựa địa vị, cục bộ, tham nhũng, lãng phí, tùy tiện vô nguyên tắc. Tình trạng đó gây nên sự bất bình và lo lắng trong nhân dân, làm giảm sút lòng tin của nhân dân đối với Đảng, là nguy cơ đe dọa trực tiếp đến sự sống còn của Đảng, của chế độ. Chính vì vậy, làm tốt công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng đang là vấn đề cấp bách, bức thiết hiện nay đối với Đảng. Tổng kết 30 năm đổi mới, Đảng

(5) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Sđd, t. 8, tr. 275

(6) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Sđd, t. 1, tr. 284

ta tiếp tục khẳng định: “Tăng cường xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh, nâng cao năng lực lãnh đạo và sức chiến đấu của Đảng, xây dựng hệ thống chính trị vững mạnh”⁽⁷⁾.

Kế thừa tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh, tại Đại hội XII của Đảng, nội dung xây dựng Đảng về đạo đức được đưa thành nội dung riêng, cùng với chính trị, tư tưởng và tổ chức trở thành một trong bốn nội dung của công tác xây dựng Đảng. Thực hiện Nghị quyết Đại hội XII của Đảng và Chương trình làm việc toàn khóa, Ban Chấp hành Trung ương đã ban hành Nghị quyết số 04/NQ-TW, ngày 30-10-2016, “Về tăng cường xây dựng, chỉnh đốn Đảng; ngăn chặn, đẩy lùi sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, những biểu hiện “tự diễn biến”, “tự chuyển hoá” trong nội bộ”. Nghị quyết này đã thể hiện ý chí, quyết tâm chính trị rất cao của Đảng ta đối với công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng trong điều kiện mới.

Từ tổng kết thực tiễn thực hiện công tác xây dựng Đảng trong nhiệm kỳ Đại hội XII của Đảng, cũng như trong suốt quá trình phát triển của Đảng, nhiệm vụ xây dựng, chỉnh đốn Đảng trong các văn kiện Đại hội XIII của Đảng đã có nhiều điểm mới, thể hiện bước phát triển mới trong nhận thức của Đảng ta về công tác xây dựng Đảng. Chủ đề Đại hội XIII của Đảng đã thể hiện rất rõ việc nhận thức xây dựng Đảng một cách toàn diện trên các mặt chính trị, tư tưởng, đạo đức, tổ chức và cán bộ; nhận thức sâu sắc hơn mối quan hệ biện chứng giữa xây dựng Đảng và chỉnh đốn Đảng. Xây dựng Đảng và chỉnh đốn Đảng được tiến hành đồng thời và đan xen nhau; xây dựng Đảng là nhiệm vụ thường xuyên, trọng tâm, chỉnh đốn Đảng tập trung vào các

vấn đề quan trọng và cấp bách. Xây dựng gắn với chỉnh đốn Đảng tức là vừa củng cố nền tảng vững chắc, vừa đột phá vào những vấn đề khó, phức tạp, nhạy cảm; kịp thời uốn nắn những sai lầm, lệch lạc, bảo đảm định hướng xây dựng Đảng Cộng sản Việt Nam “là đạo đức, là văn minh”, xứng đáng là đại diện của lương tri, danh dự, trí tuệ của dân tộc, như Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nhấn mạnh.

Có thể khẳng định rằng, những thành tựu nổi bật về công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng trong thời kỳ đổi mới bắt nguồn từ việc nhận thức đúng đắn và vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về đảng cầm quyền trong thực tiễn. Trên cơ sở nhận thức sâu sắc hơn giá trị nền tảng của tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh và nắm bắt đầy đủ những yêu cầu, đòi hỏi của thực tiễn, Đại hội XIII của Đảng đã nêu ra những vấn đề cốt lõi và những điểm mới mang tính đột phá trong công tác xây dựng Đảng. Theo đó, từ đường lối, chủ trương và quyết tâm chính trị rất cao của toàn Đảng, mỗi cán bộ, đảng viên, nhất là cán bộ lãnh đạo, người đứng đầu các cấp, cần quán triệt một cách đầy đủ và khoa học, góp phần quan trọng trong việc thực hiện chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước bằng những hành động cụ thể, thiết thực trong công việc, trong sinh hoạt, trong ứng xử với nhân dân. Có như vậy, Đảng ta mới phát huy tốt vai trò là cầu nối đưa tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh thấm sâu vào cuộc sống; qua đó, tiếp tục khẳng định và vận dụng sáng tạo, phát triển nền tảng tư tưởng của Đảng đáp ứng yêu cầu mà thực tiễn cách mạng Việt Nam đang đặt ra hiện nay. □

(7) Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII, Văn phòng Trung ương Đảng, Hà Nội, 2016, tr. 76